

NIEUWSBRIEF MULTIPLUS

september 2011

Is dit de eerste keer dat u onze nieuwsbrief ontvangt? Neem dan zeker onze vorige nieuwsbrieven eerst even door. Deze zijn terug te vinden op <http://www.multiplus.be/nieuwsbrief.php>.

DE TOEKOMST VAN MULTIPLUS

We berichtten al eerder over de onzekere toekomst van Multiplus. Gedurende de voorbije 5 jaar kon ons expertisecentrum rekenen op financiering van het Steunfonds Marguerite Marie Delacroix. Dankzij hun royale steun hebben we onze werking kunnen uitbouwen en konden we tal van diensten aanbieden aan ouders, familieleden en professionelen binnen de welzijnssector en het onderwijs ter bevordering van de ondersteuning van kinderen en volwassenen met ernstige meervoudige beperkingen (EMB). We hebben de voorbije jaren meermaals kunnen ervaren dat het aanbod van Multiplus tegemoet kwam aan de noden van vele mensen die in familieverband of beroepsmatig instaan voor opvoeding, onderwijs en ondersteuning van mensen met EMB. We willen het Steunfonds dan ook oprecht en uitdrukkelijk danken voor deze grote financiële steun.

Gezien de onzekere financiële toekomst heeft Multiplus nieuwe perspectieven moeten zoeken. Eén daarvan hebben we gevonden in een samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaams Verbond voor Katholiek Buitengewoon Onderwijs (VVKBuO) en Multiplus. De doelstelling van de overeenkomst is dat beide partners samenwerken met de scholen van het VVKBuO om de opvoeding, het onderwijs en de therapeutische behandeling van kinderen en jongeren met EMB te bevorderen en te ondersteunen. Het VVKBuO financiert daartoe vanaf september 2011 een halftijdse stafmedewerker (Anneleen Penne). De opdrachten die voorzien zijn in de overeenkomst sluiten naadloos aan bij de doelstellingen van Multiplus: het organiseren van intervisiegroepen voor leerkrachten, orthopedagogen, kinesitherapeuten, logopedisten en ergotherapeuten, het aanbieden van studiedagen en vorming aan scholen, het ontwikkelen van educatief en didactisch materiaal, het opzetten van praktijkgericht onderzoek in de klas- en schoolcontext etc. Wij willen het VVKBuO uitdrukkelijk bedanken voor deze kans en dit vertrouwen! Voortaan zullen ook alle scholen uit dit

verbond onze nieuwsbrief ontvangen en zullen wij in onze nieuwsbrieven trachten het onderwijs voor deze doelgroep nog meer aan bod te laten komen.

Daarnaast zetten we de gesprekken met een aantal andere partners verder om de werking van Multiplus te kunnen continueren. We rekenen daarbij vooral op de lopende gesprekken met het kabinet van Minister Vandeurzen. Hoewel daar positieve perspectieven geopend worden, is er nog geen concreet voorstel voor financiering. Daardoor zullen wij de werking van Multiplus (met uitzondering van de hoger vermelde overeenkomst met het VVKBuO) sterk moeten inperken. Zonder coördinator kunnen wij immers niet dezelfde werking verderzetten. Met de inbreng van leden van de Onderzoeksgroep Gezins- en Orthopedagogiek van de KULeuven zullen wij gedurende de komende maanden een minimumaanbod trachten te continueren, met onder meer de verderzetting van de reeds bestaande intervisiegroepen, de website, de nieuwsbrief en de reeds geplande vormingsmomenten. Nieuwe engagementen voor vorming en praktijkgericht onderzoek zullen we voorlopig niet kunnen aangaan. Wij hopen uiteraard van harte dat ook het kabinet welzijn of andere instanties over de brug zullen komen om ons financieel te steunen, zodat wij net als vroeger een kwaliteitsvol aanbod kunnen doen voor alle ouders, familieleden en professionelen in onderwijs en welzijn. Als u op een of andere manier kan bijdragen aan het zoeken van structurele financiering voor Multiplus, dan horen wij dat uiteraard graag. We houden u op de hoogte van de verdere evoluties!

VOORAF: OPROEP NAAR DE SCHOLEN VAN HET VVKBUO

Opstart intervisiegroepen met betrekking tot leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen voor leerkrachten, orthopedagogen, logopedisten, kinesitherapeuten en ergotherapeuten

Vanaf november 2011 start Multiplus vier nieuwe intervisiegroepen op die zich specifiek richten op de scholen katholiek buitengewoon onderwijs. Met name nodigen we graag alle geïnteresseerde leerkrachten, orthopedagogen, logopedisten, kinesitherapeuten en ergotherapeuten die werken met leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen uit om deel te nemen aan deze intervisiegroepen. Wat kan u verwachten?

De bedoeling van deze intervisiegroepen is dat deelnemers de kans krijgen onderling ervaringen uit te wisselen, samen rond een specifiek thema aan de slag te gaan, casussen te bespreken... De intervisiegroep kan zelf de agenda bepalen, naargelang de noden die leven in de praktijk. We zullen ons weliswaar enkel richten op de kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen, gedefinieerd als kinderen en jongeren met een diep verstandelijke handicap (ontwikkelingsleeftijd < 2 jaar, geen verbale communicatie), met bijkomende ernstige sensorische en/of motorische beperkingen.

De bijeenkomsten zullen 3 keer per (school)jaar plaats vinden en door Multiplus gecoacht worden. De startbijeenkomsten vinden plaats in Leuven (concrete info volgt bij inschrijving), de locaties van latere bijeenkomsten worden in overleg bepaald.

Alle geïnteresseerden kunnen zich aanmelden. Wie toetreedt tot de intervisiegroep, wordt verwacht zich actief te engageren en ook mee te werken aan eventuele projecten die vanuit Multiplus opgestart worden.

De eerste bijeenkomsten zijn op volgende data gepland:

-orthopedagogen: maandag 14/11/11, 10u-13u

-leerkrachten: dinsdag 15/11/11, 10u-13u

-logopedisten: woensdag 16/11/11, 10u-13u

-kinesitherapeuten: vrijdag 18/11/11, 10u-13u

Ergotherapeuten kunnen zich inschrijven voor de groep leerkrachten of de groep kinesitherapeuten, naargelang de eigen taakinvinging en interesse.

Bent u geïnteresseerd? Inschrijven kan tot en met 15 oktober 2011 via Multiplus.buo@vsko.be, met vermelding van uw naam, functie en school.

Opstart directiegroep met betrekking tot leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen

Vanaf september 2011 heeft het VVKBuO een samenwerkingsakkoord met Multiplus om samen met de katholieke scholen BuO, opvoeding, onderwijs en therapeutische behandeling van kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen te bevorderen en ondersteunen. Via een jaarlijks directie-overleg houdt Multiplus graag de vinger aan de pols betreffende de noden die jullie als directies ervaren omtrent deze doelgroep. Dit biedt tevens de gelegenheid de planning en werking van Multiplus binnen de onderwijssector bij jullie te toetsen.

Ter verduidelijking: de kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen op wie we ons richten, worden gedefinieerd als kinderen en jongeren met een diep verstandelijke handicap (ontwikkelingsleeftijd < 2 jaar, geen verbale communicatie), met bijkomende ernstige sensorische en/of motorische beperkingen.

Graag nodigen we u uit voor een eerste jaarlijkse directiebijeenkomst, op vrijdag 24/11/11 van 10u tot 13u in Leuven (concrete info volgt bij inschrijving). Aanmelden kan tot en met 15 oktober 2011 via Multiplus.buo@vsko.be, met vermelding van uw naam en school.

INFORMATIEVERSPREIDING EN –UITWISSELING

INTERESSANT: Boek 'Ondersteuning van mensen met ernstige meervoudige beperkingen' belandt in handen van Minister Vandeuren

Om de Vlaamse Minister President, Kris Peeters, attent te maken op de vragen en verwachtingen vanuit het boekenvak, heeft Boek.be hem begin juli een boekenmand met (vakantie)literatuur overhandigd voor de hele Vlaamse regering. Uitgeverij Acco werkte mee aan deze actie en suggereerde het boek *Ondersteuning van mensen met ernstige meervoudige beperkingen*, waaraan Prof.

Dr. Bea Maes, Prof. Dr. Vlaskamp en ook Multiplus meewerkten, voor Minister Jo Vandeurzen. Groot was onze vreugde te vernemen dat dit boek ook effectief werd geselecteerd! Hopelijk zorgt het ervoor dat ook vanuit het beleid de nodige extra aandacht aan deze doelgroep wordt besteed! Meer informatie: <http://boek.be/nieuws/boekbe-overhandigt-welgevolde-boekenmand-aan-minister-president-kris-peeters>.

INTERESSANT: Kinderen met EMB in het gewoon onderwijs: voorbeelden uit Nederland

Net als in Vlaanderen, trachten ook in Nederland scholen uit het buitengewoon onderwijs, al dan niet in samenwerking met welzijnsvoorzieningen, een onderwijsaanbod te realiseren voor kinderen en jongeren met EMB. Maar ook enkele Nederlandse scholen binnen het gewoon onderwijs richten klassen op voor kinderen met EMB. Hier vindt u alvast een korte verwijzing naar zulke initiatieven: <http://www.nsgk.nl/actueel/nieuws/kinderen-met-en-zonder-handicap-samen-naar-school> en <http://www.pgb-school.nl>.

INTERESSANT: Toegankelijk?!

Een bezoekje aan onze hoofdstad mag niemand onthouden blijven; ook personen met EMB niet. Om een zicht te krijgen op de toegankelijke plaatsen, werkten USE-IT (Tourist info for Young People) en VFG (Vereniging personen met een handicap vzw) een gratis te verkrijgen rolstoelplan uit. U vindt het hier: <http://www.rolstoelplanbrussel.be>.

Het Infopunt Toegankelijk Reizen maakte een digitale kaart met handige zoekfunctie om onder meer toegankelijke vakantieverblijven, vrijetijdscentra, treinstations... terug te vinden. U vindt de kaart op: <http://www.toegankelijkreizen.be/Kaart.863.0.html?&L=0>.

Intro Vzw stelde dan weer een brochure op om verantwoordelijken van cultuurcentra en evenementen te ondersteunen in het verhogen van de toegankelijkheid voor personen met een handicap. De brochure is terug te vinden op: <http://www.intro-events.be/doelgroep/organisator.html>.

INTERESSANT: Schriftje.nl

Vele scholen en voorzieningen hanteren in hun communicatie met ouders en/of professionelen het zogeheten papieren heen-en-weer-schriftje. U kan deze communicatie mogelijk efficiënter en makkelijker laten verlopen door gebruik te maken van Schriftje.nl. Dit is een website die door Bartiméus, een Nederlandse organisatie voor slechtzienden en blinden, werd ontwikkeld onder meer op maat van leerkrachten/begeleiders en ouders van personen met EMB. Elk kind heeft er een eigen 'blog' waar ouders, leerkrachten, begeleiders... dagelijks berichten kunnen plaatsen over de gebeurtenissen van de dag. Op elk bericht kan een andere gebruiker reageren. Een bericht kan naast tekst ook foto's en links bevatten. Meer informatie vindt u op: <https://www.schriftje.nl/wwwdocs/index.php#>.

INTERESSANT: Slow-E-Motion

De Nederlander Jan IJzerman filmde gedurende anderhalf jaar 15 verschillende koppels van begeleiders en slechtziende personen met EMB. Uit deze opnames selecteerde hij een aantal fragmenten, die vertraagd worden weergegeven. Het leidt tot een wonderlijke inspiratiebron voor leerkrachten en begeleiders om stil te staan bij interactie en oog te hebben voor de nuances in lichaamstaal die hierin tot uiting komen. U kan de DVD via deze site bestellen: http://www.bartimeus.nl/publicaties_shop_product/42198.

INTERESSANT: Tuitbekers

In het kader van een scriptie voor een Postgraduaatsopleiding Neurologische Taal- en Spraakstoornissen werd een bondige informatiebrochure ontwikkeld over tuitbekers. Meer informatie vindt u hier: <http://www.vvl.be/nieuws/vorming/nieuwe-informatiebrochure-de-tuitbeker/36>.

INTERESSANT: Koos, een prentenboek voor kinderen met EMB en brusjes

'Koos' is een boek ontwikkeld door de Stichting Feest op Wielen en BOSK, een Nederlandse vereniging van personen met een motorische handicap en hun ouders. Het is een prentenboek voor kinderen met EMB en/of een ontwikkelingsniveau van 1 tot 8 jaar. Het boek is op twee niveaus leesbaar en kan zowel voor deze kinderen als hun brusjes of andere kinderen zonder een handicap worden voorgelezen. Via een bijgeleverde handpop en CD worden ook de zintuigen geprikkeld. Meer informatie: http://www.bosk.nl/templates/mercury.asp?page_id=3587&item=1583.

INTERESSANT: Verslaggeving symposium 'Jij maakt het verschil' mei 2011

Op 20 mei 2011 organiseerde de Nederlandse Carante-Groep een symposium voor leerkrachten en begeleiders van kinderen en jongeren met EMB. Op <http://www.carantegroep.nl/pages/jij-maakt-het-verschil.html> vindt u een schat aan informatie die op dit congres werd voorgesteld: ideeën voor stimulerende activiteiten en materialen, een brochure over seksualiteit bij personen met EMB, de voorstelling van het project Flavourfun om mensen met sondevoeding kennis te laten maken met verschillende smaken...

INTERESSANT: Personen met EMB een stem geven in gebruikersraden en andere overlegorganen

Als voorziening organiseert u op regelmatige basis een gebruikersraad met onder meer cliënten; als school die leerlingen met EMB ondersteunt kent u ook meetings waarop de belangen van uw leerlingen besproken worden met hen/hun vertegenwoordigers. MENCAP, een Britse belangenorganisatie voor personen met een verstandelijke handicap, en PMLD-Network, een Britse organisatie rond personen met EMB, stelden samen een brochure op met tips over hoe u personen met EMB een stem kan geven in deze overlegmomenten: http://www.pmldnetwork.org/resources/Top_tips_guide.pdf.

INTERESSANT: Rondpunt

We gaan graag in op de vraag van Rondpunt, een vzw ten dienste van verkeersslachtoffers en hun omgeving, om een verwijzing te maken naar hun werking. Meer informatie over Rondpunt en onder meer de trajectbegeleiding die zij aanbieden, vindt u hier: <http://www.rondpunt.be>.

Spread the news... wissel via Multiplus informatie uit!

...over studiedagen, vormingen

Woonde u recent een studiedag of vorming bij over een onderwerp dat relevant is m.b.t. personen met ernstige meervoudige beperkingen? Bezorg ons dan een verslag, een overzicht van de verkregen informatie en we plaatsen dit op onze site. Op die manier kunnen ook anderen er iets van opsteken!

...over eigen innoverende projecten

Mogelijk ontwikkelde u zelf, vanuit uw dienst, school... een bijzondere activiteit, methodiek... voor de doelgroep van mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Bezorg ons de nodige informatie en dan vermelden we deze op de Multiplus-website. Op die manier kan uw project inspirerend zijn voor anderen!

PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet. Beïnvloeding van beeldvorming bij jongeren 3e graad secundair onderwijs

Zeven studenten bachelor orthopedagogie van de Plantijn Hogeschool Antwerpen werkten in opdracht van Multiplus een lespakket uit dat leerkrachten kunnen gebruiken om leerlingen uit de derde graad secundair onderwijs een meer genuanceerd beeld mee te geven over personen met EMB. Meer informatie over hun project en het uitgewerkte lespakket vindt u op <http://www.multiplus.be/informatie.php#eindwerken> (eindwerk Cleiren et al.). De materiaalkoffer horende bij het lessenpakket kan gratis uitgeleend worden na een seintje via info@multiplus.be.

Competentieprofielen opvoeders en logopedisten

In het kader van hun masterproef werkten Sofie De Wit en Tina Van Thienen, twee studenten orthopedagogiek van de K.U.Leuven, een competentieprofiel uit voor opvoeders en logopedisten die werken met personen met EMB. Verschillende scholen en diensten werkten mee aan hun bevragingen, waarvoor nogmaals hartelijk dank. De competentieprofielen en de bijhorende achtergrondinformatie kan u terugvinden op <http://www.multiplus.be/informatie.php#eindwerken>. Omdat de profielen vooral gebaseerd zijn op een beperkt aantal interviews, kunnen ze zeker nog uitgebreid worden. Maar ze bieden, samen met het bijhorende

literatuuroverzicht, ongetwijfeld de nodige inspiratie! Het competentieprofiel voor orthopedagogen volgt later.

Aandachtsprocessen in de interactie tussen personen met EMB en hun begeleiders

Heleen Neerinckx, masterstudente orthopedagogiek van de K.U.Leuven, deed onderzoek naar het element aandacht in de interactie tussen personen met EMB en hun begeleiders: In welke mate gebruiken cliënten gedrag om de aandacht van hun interactiepartner te richten, in welke mate gebruiken begeleiders gedrag om de aandacht van de persoon met EMB te richten, zijn deze gedragingen aan elkaar gerelateerd...? Het antwoord op deze en andere onderzoeksvragen kan u terugvinden in haar eindwerk: <http://www.multiplus.be/informatie.php#eindwerken>.

Alertheid verhogen bij personen met EMB

Mieke Lievens, eveneens masterstudente orthopedagogiek, deed onderzoek naar de vraag of personen met EMB, wanneer zij geconfronteerd worden met negatieve stimuli, in zichzelf keren of zich richten op andere stimuli om de negatieve stimuli te vermijden; of de aandacht van personen met EMB positief beïnvloed wordt door de presentatie van visuele stimuli enerzijds en de combinatie van visuele en auditieve stimuli anderzijds en of persoonlijke kenmerken van invloed zijn op aandacht en alertheid. Ook haar eindwerk kan u raadplegen op: <http://www.multiplus.be/informatie.php#eindwerken>.

VORMING EN ADVIES

Vorming: Communicatie bij personen met EMB

Op 13 oktober 2011 verzorgt Dr. Marlene Daelman, werkzaam in het K.I. Spermalie, op vraag van VIBEG en in samenwerking met Multiplus, in Kessel-Lo een vorming over communicatie bij personen met EMB. Meer informatie vindt u hier: <http://www.vibeg.be/cursussen/communicatie-bij-personen-met-ernstige-meervoudige-beperkingen>.

HERINNERING: Studiedag Lessius-Multiplus

Op 27 oktober 2011 organiseert de Lessius Hogeschool in samenwerking met Multiplus een studiedag over interactie en communicatie bij personen met EMB. De studiedag richt zich in de eerste plaats op logopedisten, maar ook andere geïnteresseerden zijn welkom. Meer informatie vindt u op: <http://www.multiplus.be/vorming/Lessius-Multiplus.pdf>.

Vormingsmodules Multiplus

De VVKBuO-scholen kunnen nog steeds een beroep doen op Multiplus voor vormen omtrent diverse thema's: ondersteuningsnoden van de doelgroep, communicatie, kwaliteit van leven & ondersteuning, beeldvorming &

handelingsplanning, dagbesteding, multi-sensory storytelling, snoezelen, muziek, gedragsproblemen. Meer informatie vindt u op: <http://www.multiplus.be/vorming.php>.

Agenda

SEPTEMBER 2011

21/09/11-24/09/11: RehaCare. Hulpmiddelenbeurs. In Düsseldorf (D). Meer informatie: <http://www.rehacare.com>.

22/09/11: BIM-werkwijze muziekbeleving voor kinderen en volwassenen met ernstige meervoudige beperkingen. Georganiseerd door Patrick Meuldijk. Meer informatie: <http://www.bim-werkwijze.info/waar.php>.

26/09/11 – 30/06/12: Bobath-NDT-postgraduaatsopleiding. Georganiseerd door Bobath A.B.V.V., UGent en K.U.Leuven. Meer informatie: <http://www.bobath.be/agenda.php?language=nl&item=84>.

28/09/11: Be Moved! Workshop bewegingspedagogie van Veronica Sherborne. Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/be-moved>.

Sept – juni 2012: Postacademische opleiding geestelijke gezondheid bij mensen met verstandelijke beperking en/of autisme. Georganiseerd door de faculteiten Geneeskunde en Psychologie & Pedagogische Wetenschappen van de KUL samen met het Kom-Binnen-Project. Meer informatie: <http://www.senvzw.be/wg/autisme-algemeen/content/postacademische-opleiding-geestelijke-gezondheid-bij-mensen-met-verstandelijke-beperking-en-of-autisme>.

OKTOBER 2011

3/10/11-7/10/11: Adolescenten en volwassen CP's. Georganiseerd door Bobath A.B.V.V. Meer informatie: <http://www.bobath.be/agenda.php?language=nl&item=78>.

4/10/11: Workshop COCPvg. Georganiseerd door Vilans, in Utrecht (NL). Meer informatie: <http://vilans6.vilans.nl/Pub/Home/Ons-aanbod/Ons-aanbod-Evenementen/Ons-aanbod-Evenementen-Workshop-COCPvg.html>.

5/10/11: Werken met knuffels. Georganiseerd door CED-Groep, in Rotterdam (NL). Meer informatie: <http://www.cedgroep.nl/cursussen-en-trainingen/vakgebieden/motoriek-en-zintuigen/s3115-werken-met-knuffels.aspx>.

6/10/11 & 20/10/11: Intercultureel werken. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/intercultureel-werken>.

8/10/11: MCGezin in beeld. MCG-ontmoetingsdag. In Woudenberg (NL). Georganiseerd door BOSK, Philadelphia Support en EMG Platform. Meer informatie: http://www.bosk.nl/templates/mercury.asp?page_id=7375&item=1627&utm_source=BOSK+Nieuwsbrief&utm_campaign=c50deac0a4-Nieuwsbrief_juli_2011_7_14_2011&utm_medium=email.

11/10/11: Digitale prentenboekjes. Waar vind je ze en hoe maak je ze zelf? Georganiseerd door Modem. Meer informatie: <http://modem.kinsbergenvzw.be/images/stories/modem/docs/brochure%20najaar%202011.pdf>.

13/10/11: Communicatie bij personen met ernstige meervoudige beperkingen. Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/communicatie-bij-personen-met-ernstige-meervoudige-beperkingen>.

15/10/11 & 22/10/11: Bewegingspedagogiek volgens de methode van Veronica Sherborne. Georganiseerd door de Katholieke Hogeschool Kempen. Meer informatie: <http://studiedagen.khk.be/node/76>.

20/10/11: Met 'andere' woorden: ondersteunende communicatie voor mensen met ASS. Met betrekking tot personen die niet of slechts beperkt verbaal communiceren. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=929>.

21/10/11: Neuromotore problemen bij zuigelingen en peuters. Klinische handvatten voor een correcte vroegdetectie. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=933>.

25/10/11: Krachtgericht en effectief werken met videobeelden. Georganiseerd door het Steunpunt Video-hometraining & Video-interactiebegeleiding. Meer informatie: <http://www.steunpunt-vht-vib.be/Nzh/Studiedag.html>.

27/10/11: Interactie en communicatie bij personen met EMB. Georganiseerd door Lessius, i.s.m. Multiplus. Meer informatie: <http://www.multiplus.be/vorming/Lessius-Multiplus.pdf>.

NOVEMBER 2011

4/11/11, 18/11/11, 9/12/11 & 16/12/11: Alle gedrag heeft zin. Psychi(atri)sche stoornissen en gedragsproblemen bij mensen met een verstandelijke handicap. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/alle-gedrag-heeft-zin>.

5/11/11-22/06/12: Kinderneurorevalidatie CP. Georganiseerd door het Nederlands Paramedisch Instituut (NPI), in Arnhem (NL). Meer informatie:

<http://www.paramedisch.org/npi-cursussen/icalrepeat.detail/2011/11/05/470/-/>.

7/11/11 & 12/12/11: Aan de slag met Plancius. Interdisciplinair werken met kinderen met een IQ tot 35. Georganiseerd door CED-Groep, in Rotterdam (NL). Meer informatie:

<http://www.cedgroep.nl/Cursussen%20en%20trainingen/Per%20doelgroep/Cursussen%20voor%20so/S5705%20Aan%20de%20slag%20met%20Plancius.aspx>.

15/11/11: PowerPoint voor kinderen en volwassenen met ernstige cognitieve beperkingen. Georganiseerd door Modem. Meer informatie: <http://modem.kinsbergenvzw.be/images/stories/modem/docs/brochure%20najaar%202011.pdf>.

15/11/11: Communiceren zonder taal. Georganiseerd door Modem. Meer informatie:

<http://modem.kinsbergenvzw.be/images/stories/modem/docs/brochure%20najaar%202011.pdf>.

17/11/11: Hoe kan ik met je praten als je me niet begrijpt? Georganiseerd door Modem. Meer informatie:

<http://modem.kinsbergenvzw.be/images/stories/modem/docs/brochure%20najaar%202011.pdf>.

17/11/11 & 13/12/11: Gespreksvaardigheden voor paramedici: praktische toepassingen in contacten met ouders. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=938>.

18/11/11: Basisprincipes van de hedendaagse longdrainagetechnieken. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=941>.

18/11/11 & 19/11/11 & 9/03/12: Basiscursus bewegingspedagogiek volgens de methode van Veronica Sherborne. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=940>.

DECEMBER 2011

1/12/11 & 2/12/11: Congres Focus op onderzoek. Met onder meer symposia over personen met EMB. Georganiseerd door Kennisplein Gehandicaptensector en ZonMw, in Utrecht (NL). Meer informatie: http://www.focusoponderzoekv2.registrationsite.nl/view.cfm?page_id=20387.

5/12/11: Project SEN-SEO: Symposium: de (schaal voor) emotionele ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking. Georganiseerd door het Steunpunt Expertisenetwerken (SEN). Meer informatie: <http://www.senzw.be/wg/sen/content/project-sen-seo-symposium-5-december-2011-vooraankondiging>.

6/12/11 & 13/12/11: Workshop percussie. Inspiratie in het werken met muziek met mensen met een verstandelijke beperking. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/workshop-percussie>.

CONTACT

Anneleen Penne
Multiplus.buo@vsko.be
info@multiplus.be
Vesaliusstraat 2
3000 Leuven
016/32.59.04
www.multiplus.be